

ПОДОВЖЕНИЙ ПЕРІОД ВИПАСАННЯ – ЕФЕКТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДНЯКУ М'ЯСНИХ ПОРІД В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ

В. В. Ісаков, н. с.

Волинська державна сільськогосподарська
дослідна станція НААНУ

Ю. В. Потапчук, к. с.-г. н., головний зоотехнік
СТЗОВ «Зоря» Ковельського району Волинської області

У розвинутих країнах світу, таких як США, Канада, Велика Британія, Франція, широкого розповсюдження набуло пасовищне утримання м'ясної худоби. Досвід цих країн свідчить, що використання пасовищ сприяє підвищенню рентабельності виробництва яловичини, економії кормів, енергоресурсів, зниженню собівартості.

Природно-кліматичні умови зони Західного Полісся сприяють веденню спеціалізованого м'ясного скотарства. Адже для цього є багато можливостей. І в першу чергу є достатньо природних пасовищ та земель і територій, що не залучені у сільськогосподарському виробництві. Досвід передових господарств вказує, що підвищення ефективності використання пасовищ можливо досягти за рахунок створення культурних пасовищ та більш раціонального використання природних; організації випасання худоби, яка передбачає подовження пасовищного періоду, направлено на зниження витрат праці з

обслуговування тварин; економії кількості і вартості використаних для згодовування кормів.

У доступній нам літературі недостатньо даних, які дають змогу оцінити ефективність подовженого випасання м'ясної худоби в умовах зони Західного Полісся України, що стало умовою для проведення науково-господарського дослідження [6, 7, 9].

Метою досліджень було визначення ефективності подовженого випасання м'ясної худоби, у порівнянні з традиційним, як елемента технології органічного виробництва високоякісної безпечної продукції при мінімізації впливу на довкілля.

Матеріали та методи досліджень. Науково-господарський дослід був проведений в ТзОВ «Зоря» Ковельського району Волинської області у 2015-2016 рр.

Згідно з методикою [1, 3, 4, 5], в середині квітня методом пар-аналогів було сформовано дві групи худоби волинської м'ясної породи з урахуванням віку, статі та живої маси, по 25 голів корів і 25 голів молодняку (табл. 1).

Таблиця 1

Схема науково-господарського дослідження

Група тварин	Тривалість випасання, днів	Кількість тварин у групі, голів	Утримання тварин
I контрольна	185	по 25 корів і 25 голів молодняку	традиційне
II дослідна	231		з подовженим періодом випасання

У ранньовесняний період тварин дослідної групи випасали на озимому житі, а I групу утримували на фермі з годівлею за раціонами господарства.

З 28 квітня до 30 жовтня обидві групи знаходилися на природних пасовищах.

Випасання тварин розпочато при висоті травостою не нижче 15 см. Після закінчення вегетації пасовищних трав та зменшення на них запасу кормів з 30.10.16 р. тварини I групи були переведені на утримання на фермі з годівлею за раціонами господарства. Тварин II групи продовжували випасати на кукурудзі протягом 31 дня.

Дослідження було проведено за наступним календарем подовженого періоду випасання (табл. 2).

Таблиця 2

Календар подовженого періоду випасання

Культура	Місяці											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Жито озиме				+								
Природні пасовища				+	+	+	+	+	+	+		
Кукурудза										+	+	

У досліді визначали наступні показники: поживну цінність кормів, продуктивність пасовища та тварин, затрати кормів на одиницю приросту живої маси.

Результати досліджень. Для подовження пасовищного періоду, заощадження кормів та збереження енергоносіїв тварин II (дослідної) групи випасали на озимому житі з 14.04.2016 р. до 28.04.2016 р. Тварин I (контрольної) групи утримували на фермі з годівлею за раціонами господарства. Урожайність озимого жита склала 64,0 ц/га, висота травостою – 17,0 см.

Щоденну площу випасання на корову з телям визначали при нормі споживання зеленої маси на корову 27 кг за добу. Середня температура при ранньовесняному випасанні худоби становила 13 °С.

Раціон годівлі корів із телятами на підсисі I групи, яких утримували на фермі, складав: 1,5 кг дерті; 25 кг силосу кукурудзяного; 4 кг сіна; 2 кг соломи. Корів II групи з телятами на підсисі підгодовували на фермі такою ж кількістю дерті, сіна, і соломи, як і худобу I групи, замінючи за поживністю силос, на озиме жито при пасовищному утриманні.

Так, поживність раціону тварин I групи становила 8,96 к. од., 109,42 МДж обмінної енергії, 12,58 кг сухої речовини і 790 г перетравного протеїну. Проте, при випасанні на озимому житі (II група) раціон годівлі за перетравним протеїном на 27,5 % перевищував аналогічні показники тварин I групи, за однакової кількості кормових одиниць.

Слід вказати, що концентрація обмінної енергії у 1 кг сухої речовини раціону худоби I групи була 8,7 МДж, а II – 9,1 МДж. Характеризуючи раціони за вмістом перетравного протеїну варто відзначити, що в раціонах тварин дослідної групи забезпеченість їх значно вища (на 1 к. од припадало 110 г перетравного протеїну, проти 88 г у контрольній групі).

Вищезазначений рівень годівлі дав змогу отримати різні

показники інтенсивності росту молодняку. Приріст живої маси після випасання худоби на озимому житі у II групі телят становив – 14,12 кг, а у I групі – 12,48 кг, тобто вище у II групі на 1,64 кг (13,1%). Середньодобові прирости молодняку II групи були на рівні – 941 г, у I групи – 832 г, вищі на 109 г (13,1 %) – таблиця 3.

Таблиця 3

Жива маса та приріст підсисних телят дослідних груп при випасанні у ранньовесняний період

Показники	Група (M±m)		Контрольна група відносно дослідної	
	I	II	±	%
Кількість телят в групі, голів	25	25	-	-
Жива маса телят, кг:				
- на початку досліду	67±0,49	66±0,43	1	101,5
- після закінчення періоду	79,48±0,50	80,12±0,47	-0,64	99,2
Абсолютний приріст живої маси, кг	12,48±0,55	14,12±0,50	-1,64	88,4
Середньодобовий приріст, г	832±14	941±13	-109	88,4

Починаючи з 28 квітня обидві групи впродовж 185 днів утримувалися на природному пасовищі. Після закінчення пасовищного періоду тварин I (контрольної) групи перевели на стійлове утримання, а тварин II (дослідної) групи з 31.10.16 р. по 30.11.16 р. продовжували випасати протягом 31-го дня на кукурудзі.

В цей пізньоосінній період сформовано відповідні раціони годівлі піддослідних тварин (табл. 4).

За результатами досліджень встановлено, що врожайність кукурудзи склала 136 ц/га, площа випасання на 1 корову на день становила 24,5 м² і молодняку – 17,0 м² відповідно.

При цьому корови споживали по 18 кг, а молодняк по 12,5 кг кукурудзи у стеблах із качанами на 1 голову.

Аналізуючи поживність раціонів м'ясної худоби у пізньоосінній період, варто зазначити, що в них вміст кормових одиниць був вищий для тварин, яких випасали на кукурудзі, але поступалися за вмістом перетравного протеїну, у порівнянні з раціонами тварин, яких утримували на фермі.

Таблиця 4

Раціони годівлі піддослідних тварин у пізньоосінній період

Корм і його поживність	Група тварин			
	І контрольна		ІІ дослідна	
	корови	молодняк	корови	молодняк
Дерть зернова, кг	1,5	1,5	1,5	1,5
Силос кукурудзяний, кг	25	17	-	-
Сіно злаково-різнотравне, кг	4	3	4	3
Солома злакових, кг	2	2	2	2
Кукурудза у стеблах, кг	-	-	19	13
У раціоні міститься :				
- кормових одиниць	8,96	6,9	9,09	7,01
- обмінної енергії, МДж	109,92	84,72	108,16	84,1
- сухої речовини, кг	12,6	9,75	12,03	9,37
- перетравного протеїну, г	790	637	575,58	594

Вищезазначений рівень годівлі молодняку усіх груп протягом 31 дня пізньоосіннього періоду дав змогу отримати майже однакові показники інтенсивності росту (табл. 5).

Таблиця 5

Жива маса і продуктивність піддослідних тварин в пізньоосінній період, (M±m)

Показник	Група тварин	
	І	ІІ
Кількість корів, голів, в т. ч:	25	25
- молодняку	25	25
Жива маса молодняку, кг:		
- на початку періоду	240,1±0,44	244,3±0,34
- у кінці досліду	267,4±0,43	270,5±0,28
Абсолютний приріст живої маси молодняку, кг	27,3	26,2
Середньодобовий приріст, г	881±6,29	845±8,72
Згодовано кормів, корм. од:		
- коровам	279	279
- молодняку	217	217

При постановці на пізньоосінній період жива маса молодняку І групи становила 240,1 кг, ІІ – 244,3 кг. Після закінчення випасання на кукурудзі жива маса молодняку І групи була 267,4 кг, ІІ – 270,5 кг. При цьому середньодобовий приріст становив в І групі 881 г, у ІІ групі – 845 г. У молодняку І групи приріст був вищий на 36 г (4,3 %), але вірогідної різниці не встановлено (P>0,05).

Незначне зменшення середньодобових приростів живої маси у молодняку II групи можна пояснити більш активною рухливістю на пасовищі при вищих витратах енергії і меншим вмістом у раціоні перетравного протеїну.

За результатами досліджень при пізньоосінньому випасанні худоби волинської м'ясної породи на кукурудзі в умовах Західного Полісся не виявлено негативного впливу на ріст і розвиток молодняку. Розрахунки показали, що при пізньоосінньому випасанні худоби на кукурудзі, зекономлено паливно-мастильні матеріали на 558 гривень та заощаджено кормові ресурси на суму 1107 гривень, зокрема, силосу 775 кг на корову та молодняку 527 кг/гол. Подовження пасовищного періоду на 46 днів для тварин дослідної групи за рахунок випасання в ранньовесняний період на озимому житі та в пізньоосінній період на кукурудзі дало змогу заощадити 1677 кг силосу, в тому числі на одну голову молодняку – 527 кг. Вищенаведені розрахунки свідчать про те, що вартість заощаджених кормів, з урахуванням скошування і доставки на ферму, заготівлі, підготовки до згодовування і роздавання становила 90 грн/голову. Це забезпечує ефективну та раціональну організацію пасовищного утримання м'ясної худоби з оптимальним строком її переведення на стійлове утримання.

Висновки.

1. Подовження пасовищного періоду для м'ясної худоби не виявило негативного впливу на збереженість молодняку та відтворювальну здатність маточного поголів'я.

2. Ранньовесняне випасання м'ясної худоби по озимому житю дає змогу підвищити середньодобові прирости на 13,1 %. При пізньоосінньому випасанні худоби на кукурудзі отримано практично однакові (без вірогідної різниці) показники інтенсивності росту молодняку.

3. Подовження пасовищного періоду на 46 днів сприяє правильній організації пасовищного утримання м'ясної худоби з оптимальним строком її переведення на стійлове утримання, при зниженні на 90 грн/голову вартості використаних для згодовування кормів.

Література

1. Викторов П. И. Методика и организация зоотехнических опытов / П. И. Викторов, В. К. Менькин. – М. : Агропромиздат, 1991. – С. 37 – 95.
2. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных / А. П. Калашников и др. – М. : Агропромиздат, 1985. – 349 с.

3. Методичні основи науково-виробничих дослідів по технології м'ясного скотарства / [С. І. Чигринов та ін.]. – Х., 1998. – 60 с.
4. Методика проведення дослідів з кормовиробництва і годівлі тварин / [за ред. А. О. Бабича]. – К. : Аграрна наука, 1998. – С. 58 – 66.
5. Овсянников А. И. Основы опытного дела в животноводстве / А. И. Овсянников. – М. : Колос, 1976. – 304 с.
6. Організація нормованої годівлі худоби в м'ясному скотарстві: практ. посіб. / [А. Т. Цвігун, М. Г. Повозніков, С. М. Блюсюк, О. Л. Білозерський]. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2009. – С. 97–123.
7. Повозніков М. Г Системи нормованої годівлі молодняку великої рогатої худоби м'ясних порід / М. Г. Повозніков. – Кам'янець-Подільський : Аксиома, 2007. – С. 55–59.
8. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – С. 7–14.
9. Фарафонов С. Ж. Ефективність вирощування молодняку з 3 до 6 міс. в залежності від рівня годівлі / С. Ж. Фарафонов // Наук. вісн. ЛНУВМ та біотехнологій імені С. З. Гжицького. – 2010. – № 2 (44), т. 12, ч. 3. – С. 245–249.